

РОЛЬ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ В РЕЛЕВАНТНОСТІ ВЕРБАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ВИДАНЬ

У статті представлено вибірковий аналіз ілюстративного наповнення окремих енциклопедичних видань. Основну увагу акцентовано на ролі ілюстрації в підвищенні релевантності вербальної складової енциклопедичного видання, а також визначається роль і місце креолізованих текстів тоталітарних режимів. Розкрито тенденцію використання плакатних аркушів як ілюстрацій енциклопедичних статей, простежено зміну кількісного та якісного візуального наповнення енциклопедій. Визначено необхідність подання у текстовому варіанті детальних пояснень до залучених креолізованих текстів. Встановлено недоцільність використання політичної графіки з ознаками hate speech. Представлено види ілюстрацій, які найчастіше залучаються редколегією до паперових енциклопедичних видань. Аналіз енциклопедичних статей, що містять ілюстративний матеріал уможливив визначення комплексного процесу сприйняття текстуальної інформації. Встановлено специфіку функцій ілюстрації в енциклопедичному виданні. Представлено стратифікацію ілюстрацій та їх роль у релевантності текстової частини.

Ключові слова: *енциклопедія, плакат, карикатура, креолізовані тексти, релевантність, ілюстрація, малюнок, стаття, вербальний текст, іконографіка, реціпієнт.*

В енциклопедичних виданнях важливим є не лише розташування великого масиву довідкової інформації у лаконічному викладі, а й вдале поєднання тексту та ілюстративного матеріалу. Адже саме ілюстрація виступає візуальним документом і до певної міри доповненням вербального тексту, образною репрезентацією текстової інформації. Для історичних енциклопедичних видань креолізовані тексти не є невід'ємною складовою, однак, вони якісно підвищують релевантність тексту, особливо для читача, який не є вузьким спеціалістом з проблеми. Оскільки енциклопедична стаття є основною структурною одиницею енциклопедичного видання і виступає окремим жанром наукової довідкової літератури, то ілюстрація, яка може виступати структурним елементом статті, відіграє важливу роль у сприйнятті текстуального наповнення, а також своєрідним візуальним маркером у свідомості читача.

Загальною назвою, усталеною в традиційному термінологічному апараті укладачів паперових енциклопедичних видань всього ілюстративного матеріалу, який використовується у енциклопедії, є термін «іконографічний матеріал», або ж спрощений синонім – «ілюстрації». Іконографічний матеріал – це візуальний матеріал до тексту статті, який унаочнює зміст викладеної інформації, доповнює її виклад. Іноді за рахунок використання ілюстрації можливе скорочення текстового наповнення статті. Всі без винятку іконографічні матеріали мають супроводжуватися підписом, який узгоджується і з зображенням, і з текстом. Насичення ілюстративним матеріалом енциклопедичного видання найчастіше вимірюється у відсотках.

Як ілюстрації до енциклопедичних статей використовують:

1. фотографії – зображення людей, предметів, подій тощо. В енциклопедіях використовують фотографії різних типів: монохромні (чорно-білі) й кольорові, репортажні (фіксують явища, особи, предмети, події без втручання фотографа) і постановочні (режисовані фотографом) тощо;

2. рисунки (малюнки) – графічні зображення будь-якого об'єкта. Посилання на рисунки в тексті та в підписі під ілюстрацією скорочено позначають словом «Рис.» («Мал.»), інколи його курсують;

3. карти – зменшене та генералізоване загальне зображення земної поверхні, її частини, окремих країн, адміністративно-територіальних одиниць та інших територій. карти відображають розміщення та взаємозв'язки об'єктів і явищ у прийнятій системі умовних знаків. Для них також характерний математичний закон побудови, тобто використання картографічної проекції, що дає змогу перейти від сферичної поверхні Землі до площини. карти класифікують за масштабом (плани, велико-, середньо- і дрібномасштабні), територіальним охопленням (наприклад зоряного неба, природного об'єкта, населеного пункту) і змістом (загально-географічні: топографічні й оглядово-топографічні; тематичні: природничі, суспільних явищ, суспільно-природничі; вузькоспеціалізовані, наприклад навігаційні, кадастрові, технічні, проектні). В енциклопедіях карти подають переважно до статей про країни, області, райони, з природничо-географічної та історичної тематики тощо;

4. таблиці – перелік, зведення статистичних даних або інших відомостей, розташованих у певному порядку за рядками та стовпцями.

5. схеми, плани – графічні малюнки, які відображають перебіг бойових дій, воєнних операцій, битв, розміщення армій, фронтів, з'єднань, різноманітні схематичні замальовки¹.

---

¹ Українські електронні та паперові енциклопедичні видання: основні здобутки й перспективи: науковий збірник / НАН України; Інститут енциклопедичних досліджень. – К., 2015. – 252 с.

Окрім того, як «складні» ілюстрації часто використовують креолізовані тексти, які поєднують іконічну і вербальну складову. До креолізованих текстів у цьому випадку відносяться плакат і карикатура.

У процесі сприйняття креолізованого тексту реципієнт усвідомлює зміст вербального тексту і зміст ілюстрації, що охоплює також форму останньої. Зміст форми ілюстрації майже завжди сприймається несвідомо. Зміст ілюстрації та її форми може перебувати у визначених відносинах один до одного. Однак, реципієнт не сприймає зміст креолізованого тексту як дві розрізнені форми. Читач розглядає ілюстрацію і читає вербальний текст, перебуваючи під впливом ілюстрації. При цьому визначений читачем зміст вербального тексту постійно корегується за рахунок змісту ілюстрації та змісту форми ілюстрації. Корекція включає в себе й акцентування певних місць вербального тексту, і доповнення його змісту, і доповнення змісту, який відповідає або суперечить змісту вербального тексту. Як наголошує І. Вашуніна, корекція відбувається саме в процесі сприйняття вербального тексту. Тобто «чистий», вільний від впливу ілюстрації зміст вербального тексту взагалі відсутній у сприйнятті реципієнтом². Саме тому автор несе на собі відповідальність не лише за представлений текст у статті, а й за підібрану ілюстрацію. Адже саме ілюстрація буде визначати комплексний процес сприйняття статті, в окремих випадках, навіть кардинально змінювати вектор сприйняття, який суперечитиме позиції вербальної складової тексту. Особливого підходу до умонтування в енциклопедичну статтю набувають креолізовані тексти, залучені як візуальні документи – політичні плакат і карикатура, що ілюструють статті, присвячені ідеологіям, тоталітарним режимам, політичним партіям, інформаційному простору і таке інше.

Окрім геометричних форм, які впливають на підсвідоме сприйняття зображення, чи не найважливішою є кольорова гамма. Вона має потужний потенціал впливу на фізіологічну реакцію людини. Науковці доводять, що кольори теплої гами діють збудливо, а кольори холодної – заспокійливо. На основі фізіологічного впливу кольору виник його психологічний вплив. Оскільки колір може викликати певні, цілком конкретні, почуття і емоційні стани, креолізовані тексти які продукувалися саме з метою маніпуляції та впливу на масового реципієнта, є дуже специфічним джерелом для ілюстрації вербальної інформації на сторінках енциклопедичних видань. Саме тому, активне використання з цією метою політичних плакату і карикатури періоду Другої світової війни нині притаманне державам з імперськими амбіціями, в яких сучасні енциклопедичні видання ілюструються політичними творами художників 1930–1950-х років.

² *Вашуніна І.В.* Влияние формальной стороны иллюстрации на восприятие текста // Вестник Тамбовского государственного университета. Сер. «Гуманитарные науки». – 2008. – №7. – С. 122–127.

Публікація та наукова робота з креолізованими текстами тоталітарних режимів потребує врахування деяких особливостей. Використовуючи як ілюстрації креолізовані тексти, бажано дотримуватися їх початкової кольорової палітри, не подаючи їх у чорно-білому варіанті, чи зі зміненою кольоровою гаммою, адже в такому випадку зображення частково втратить інформативність та може бути хибно декодоване читачем. Декодування реципієнтом креолізованих текстів тоталітарного режиму має супроводжуватися поясненнями, особливо для правильного розуміння контексту, оскільки плакати-заклики, що відображають насилля та «hate speech», можуть формувати викривлене уявлення, сприйняття й розуміння зафіксованих у них подій та історичних явищ, а також нав'язувати певну позицію та ставлення до групи осіб чи держави.

За цільовим призначенням у видавничій справі ілюстрації умовно поділяються на дві групи: ті що пояснюють текстову частину, і ті, які її доповнюють. Ілюстрація, яка пояснює текст, передає його в іншій, наочній, образотворчій формі і не є обов'язковою (прикладом можуть слугувати зображення книг, явищ і процесів). Ілюстрація, представлена автором як невід'ємна частина змісту енциклопедичного гасла, навпаки, є обов'язковою (наприклад, схема битви, креслення об'єкту тощо, в якому текст покликаний коментувати зображення).

У такий спосіб, функція ілюстрації полягає у підвищенні релевантності сприйняття тексту в процесі читання, що є важливим у сприйнятті лаконічного викладу енциклопедичної статті. Креолізований текст, залучений як ілюстрація статті повинен перебувати в смисловій і стилістичній єдності з типом та видом вербального тексту, його жанром, цільовим і читацьким призначенням. У разі використання політичних плаката і карикатури, обов'язковим є бодай стисле пояснення контексту виникнення та цілей і завдань, які стояли перед автором візуального джерела. Оскільки відповідно до визначення термін «ілюстрація» в загальному контексті трактується як форма «пояснення», як образ «прикладу», то завдання креолізованого тексту полягає у адекватній та повній репрезентації позиції автора та посиленні ефекту присутності. Саме цю властивість ілюстративного матеріалу намагалися експлуатувати замовники зображувального продукту загалом, а особливо політичних плакату і карикатури. Намагаючись використовувати мистецтво у власних інтересах, формувати необхідний інформаційний простір, маніпулювати релігійними та міфологічними сюжетами, політичними векторами, історичними подіями та біографіями політичних діячів, створюючи необхідне інформаційне тло, тоталітарна ідеологія нівелювала до певної міри позитивне значення терміну «ілюстрація»³. В. Власов наголошує, що

³ *Бородина С. Д., Еманова Ю. Г., Яо М. К.* Иллюстрация как средство достижения релевантности текста: межотраслевой подход // Вестник ТГГПУ. – 2013. – № 4. – С. 260–266.

в результаті несвободи художника і походить «негативне значення терміну «ілюстративність» – конформізм, вимушений компроміс, створення «продукту» відповідно до замовлення, вимог, зовнішніх умов, програм, сценаріїв, які знаходяться за межами зображувального мистецтва. У цьому сенсі «ілюстративними» називають твори біфункціонального, «агітаційного мистецтва», художників натуральної школи, «критичного реалізму», «соціалістичного реалізму»⁴. Саме тому необхідно критично підходити до залучення креолізованих текстів для візуального посилення енциклопедичних статей, які містять опосередковане відношення до політичної графіки загалом, а особливо до графіки тоталітарних режимів.

Із започаткуванням енциклопедичного формату ілюстрації стали незамінним супутником вербального тексту. Аналізуючи візуальну складову видань, варто зазначити, що зображення в енциклопедіях якісно підвищили релевантність вербального тексту, хоча, визначити у відсотковому вимірі абсолютний показник неможливо, оскільки відповідні дослідження не проводилися. Але позитивне ставлення редколегій та зростання якості ілюстративного матеріалу на сторінках енциклопедій є підтвердженням того, що зображення покликане візуалізувати необхідний образ для кращого розуміння та сприйняття текстової інформації у свідомості читача.

Аналізуючи енциклопедичні видання, які стосуються української історії, варто в першу чергу відзначити двотомний ініційований М. Грушевським енциклопедичний проект «Українській народъ въ его прошломъ и настоящемъ» (1914–1916)⁵. Це – одна з перших енциклопедій, в якій поряд з чорно-білими використовувалися і кольорові ілюстрації, переважно художнього характеру, значний масив яких значно збагачує візуальну складову видання. Серед ілюстрацій – репродукції творів А. Куїнджі, В. Штернберга, С. Столиці.

Перше енциклопедичне видання українською мовою – видана у трьох томах «Українська загальна енциклопедія «Книга знання»⁶ (1930–1933 рр.). Вона проілюстрована великою кількістю чорно-білих та кольорових зображень, карт, таблиць та фотографій.

Значна кількість ілюстрацій вміщена і в «Енциклопедії українознавства»⁷ (1949–1952), яка була розширена, доповнена й допрацьована в Торонтському відділі Канадського інституту українських студій й відома під

---

⁴ Власов В.Г. Иллюстративность, иллюстрация // Большой энциклопедический словарь изобразительного искусства. Т.3. – СПб: Лита, 2000. – С. 274 – 275.

⁵ Украинській народъ въ его прошломъ и настоящемъ: В 2-х т. / Под ред. Ф.К. Волкова. – С.-Петербургъ, 1914–1916.

⁶ Українська Загальна Енциклопедія: Книга Знання. В 3-х т. – Т. 1: А–Ж / Під гол. ред. І. Раковського. – Львів; Станіславів; Коломия: Рідна школа, 1930. – 676 с.

⁷ Енциклопедія українознавства: У 3-х т. / Гол. ред. В. Кубійович. – Мюнхен; Нью-Йорк, 1949–1952.

назвою «Encyclopedia of Ukraine»⁸. З 2001 р. цей проект вийшов у веб-площину, якісно збагатившись не лише додатковими статтями, а й великою кількістю ілюстрацій, карт і аудіофрагментів.

Окремо від усіх інших проектів, стоїть восьмитомна праця Є. Онацького «Українська мала енциклопедія»⁹ (1957–1967), на жодній з 2148 сторінок якої не використано ілюстрації до жодного з гасел.

Загальною енциклопедією, що мала найбільшу читацьку аудиторію у часи Радянського Союзу, стала «Українська радянська енциклопедія»¹⁰ (1974–1985). Власне саме це видання і було одним із найнасиченіших ілюстративним матеріалом. Окрім чорно-білих ілюстрацій у виданні використовуються і повно-кольорові вклейки. У першому томі вміщено 48 сторінок ілюстрацій офсетного друку на окремих аркушах (419 сюжетів, з них 26 кольорових), 8 сторінок вклеюк високого друку (18 сюжетів, з них 11 кольорових). Загалом для ілюстрації текстової частини залучено 1448 ілюстрацій.

У другому томі тексти супроводжують 1419 ілюстрацій. Значний масив ілюстративного матеріалу використано для статті «Велика Вітчизняна війна». Серед значної кількості фотосвітлин виокремлюються дві кольорові вставки з репродукціями картин В. Пузиркова «Чорноморці» (1947) та П. Кривоногова «Перемога» (1948). У чорно-білому варіанті представлена репродукція картини Є. Волобуєва «У партизанському краї» (1965 р.), призначена доповнити статтю, присвячену біографії автора.

У третьому томі вміщено 36 сторінок ілюстрацій офсетного друку на окремих аркушах (330 сюжетів, з них 104 кольорові), 8 сторінок вклеюк високого друку (29 сюжетів, з них 24 кольорові). Загалом у виданні вміщено 1494 ілюстрації. Серед них використано лише два зразки креолізованих текстів, серед яких В. Дені «На могилі контрреволюції» (1920), О. Довженка кіноплакат «Боротьба Велетнів» (1927). Стаття «Друга світова війна» у виданні «УРЕ» взагалі подана без ілюстрацій.

У четвертому томі міститься 1404 ілюстрації, у п'ятому – 1596 ілюстрацій. Шостий том вміщує 1617 ілюстрацій, сьомий – 1096, восьмий – 1172, дев'ятий – 1152, десятий – 1156, одинадцятий (у двох книгах) – 1795 (у першій книзі – 1266, другій – 529 ілюстрацій), дванадцятий – 1621. Використання такої кількості зображень (загалом у виданні налічується 16970 ілюстрацій)

---

⁸ Encyclopedia of Ukraine: Vol 1–5 / Edited by V. Kubijovyč. – Toronto; Buffalo; London, 1984–1993.

⁹ Онацький Є. Українська Мала Енциклопедія. – Кн. 1: Літери А–Б. – Буенос-Айрес, 1957. – 120 с.

¹⁰ Українська Радянська Енциклопедія: У 17-ти т. / За ред. М.П. Бажана. – К., 1959–1965; Українська Радянська Енциклопедія: У 12-ти т. / За ред. М. П. Бажана. – 2-ге вид. – К., 1974–1985.

значно збагатило енциклопедичний проект не лише з точки зору насичення візуальними документами, а й значно підвищило релевантність текстової частини. Це вивело проект на один із найвищих щаблів серед інших енциклопедичних видань і зробило його взірцем для інших проектів національних енциклопедій у республіках СРСР.

Найбільш ґрунтовним та фундаментальним сучасним енциклопедичним виданням історичного профілю є «Енциклопедія історії України»¹¹. Багатий ілюстративний матеріал тут ретельно підібраний і виступає важливим джерелом додаткової інформації. Всі ілюстрації представлені у чорно-білому варіанті, що пояснюється значним залученням чорно-білих світлин та графюр. Важливою особливістю, яку варто відзначити, – це відсутність політичних креолізованих текстів, що також певною мірою знімає ідеологічний градус. Редколегія залучила значну кількість нового ілюстративного матеріалу, який раніше не був опублікований. Відсутність політичного замовлення значно розширила можливості авторів у процесі залучення візуальних джерел. Саме цим, можливо, і пояснюється той факт, що серед значної кількості візуальних джерел політичні плакати та карикатури лише поодинокі ілюструють вербальні тексти. «Енциклопедія історії України» не вміщує жодного агітаційно-пропагандистського креолізованого тексту з тематики Другої світової війни¹².

Оскільки ілюстрація відіграє роль сполучного містка між текстовою частиною та візуальним образом події, явища, особи у контексті розуміння цілісного інформативного блоку енциклопедичної статті, то влучний відбір зображення й забезпечує високу релевантність сприйняття. Разом з тим, «ілюстрація створює особливу, паралельну тексту, художню реальність»¹³. Ілюстрація у вербальному тексті енциклопедичної статті, як зазначає І. Вашуніна, одночасно «розширює» і в той же час «звужує» його. Основною властивістю образу у свідомості реципієнта є його невизначеність. Обираючи ілюстрацію для візуалізації певних властивостей об'єкта, автор одночасно блокує у свідомості читача відтворення неактуалізованих властивостей. Візуальна презентація змістовно-концептуальної і змістовно-підтекстової інформації «нав'язує» читачу точку зору ілюстратора й обмежує кількість рівнів свободи розуміння тексту¹⁴. В енциклопедичному форматі історичної

¹¹ Енциклопедія історії України: У 10-ти т. / Гол. ред. В.А. Смолій. – К., 2003–2013.

¹² Борчук С., Маєвський О. Креолізовані тексти на сторінках вітчизняних енциклопедичних видань // Сторінки воєнної історії України. – 2018. – Вип. 20. – С. 71.

¹³ Власов В.Г. Иллюстративность, иллюстрация // Большой энциклопедический словарь изобразительного искусства. Т.3. – СПб: Лита, 2000. – С. 274–275.

¹⁴ Вашуніна, І. В. Иллюстрирование как средство визуализации текстовой информации // Вестник Вятского Государственного Гуманитарного Университета. – 2008 а. – № 3 (2). С. 47–51.

тематики – це переважно діє на позитив, оскільки дозволяє чітко фіксувати конкретні образи у свідомості читача, не дозволяючи «фантазувати» чи уявляти цілком конкретний історичний факт.

Аналізуючи наповнення енциклопедичних видань ілюстративним матеріалом, ми не ставили за мету проаналізувати всі видання, перерахувати та визначити відсоток використання ілюстрацій, чи надати максимально вичерпні дані по енциклопедіях різного типу. Було обрано найбільш знакові проекти для загального огляду саме з точки зору релевантності вербальної складової. У процесі аналізу стало зрозуміло, що залучення ілюстрацій, а тим більше креолізованих текстів, може не лише підвищити релевантність, а й навпаки, значно її зменшити, оскільки у сучасних умовах без пояснення політичні креолізовані тексти є складно декодованими для реципієнта. А залучення політичної графіки тоталітарних режимів, особливо тих, які містять ознаки hate speech, та образу ворога можуть формувати хибне сприйняття та нездоровий інтерес до ідеології тоталітаризму.

REFERENCES

- Bazhan, M. P. (Ed.). (1982). *Ukrainska radyanska entsiklopediya*. (Vol. 1–12). Kyiv: Golovna redaktsiya ukrayinskoyi radyanskoyi entsiklopedii. [in Ukrainian].
- Borchuk S. & Maievskiy O. (2018). *Kreolizovani teksty na storinkakh vitchyzniaynykh entsyklopedychnykh vydan'* [Creolized text on the pages of national encyclopedias] *Storinky voiennoi istorii Ukrainy, Vyp. 20*, 62-72 [in Ukrainian].
- Borodina S. D., Emanova Yu. G., & Yao M. K. (2013). *Illyustraciya kak sredstvo dostizheniya relevantnosti teksta: mezhotraslevoj podhod* [Illustration as a means of achieving text relevance: inter-sectoral approach] *Vestnik TGGPU, 4*, 260-266. [in Russian].
- Kubijovych V. (Ed.). (1949–1952). *Entsyklopediya ukrainoznavstva* (Vol. 1–3). Munich-New York. [in Ukrainian].
- Kubijovych V. (Ed.). (1984–1993). *Encyclopedia of Ukraine* (Vol. 1–5). Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press. [in English].
- Onats'kyj, Ye. (1957–1967). *Ukrains'ka Mala Entsyklopediya* (Vol. 1–8). Arhentina: Dzvin [in Ukrainian].
- Rakovs'kyj I. (Ed.). (1930–1933). *Ukrains'ka zahal'na entsyklopediya* (Vol. 1–3). L'viv: Ridna shkola. [in Ukrainian].
- Smolii, V. A. (Ed.). (2003). *Entsyklopediya istorii Ukrainy*. (Vol. 1–10). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- Ukrains'ki elektronni ta paperovi entsyklopedychni vydannia: osnovni zdobutky j perspektyvy: naukovyj zbirnyk* (2015.). Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen'. [in Ukrainian].

Vashunina I.V. (2008). Vliyanie formal'noj storony illyustracii na vospriyatie teksta [Potential influence of illustration formal side on the creolized text reception] *Vestnik Tambovskogo gosudarstvennogo universiteta -Gumanitarnye nauki*, 7, 122–127. [in Russian].

Vlasov V.G. (2000). Illyustrativnost', illyustraciya. *Bol'shoj e'nciklopedicheskij slovar' izobrazitel'nogo iskusstva. Vol 3. 274 – 275*. [in Russian].

Volkov F.K. (Ed.). (1914–1916). *Ukrainskij narod v ego proshlom i nastoyashhem* (Vol. 1–2). Sankt-Peterburg: Obshhestvennaya Pol'za [in Russian].

Oleksandr Maievskiy,

Candidate of Historical Sciences, researcher,
Institute of History of Ukraine
of National Academy of Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine), alexandermaievskiy@gmail.com

ROLE OF KREOLIZED TEXTS IN THE RELEVANCE OF THE VERBAL COMPONENT OF ENCYCLOPEDIA EDITIONS

The article presents a sample analysis of the illustrative content of individual encyclopaedic editions. The main attention is focused on the role of illustration in increasing the relevance of the verbal component of the encyclopaedic edition, as well as determining the role and place of kreolized texts of totalitarian regimes. The tendency of using posters as illustrations of encyclopaedic articles, the change of quantitative and qualitative visual filling of encyclopedias has been revealed. Determined the need to submit in a text version of the detailed explanation of the involved kreolized texts. Revealed the inappropriateness of using political graphic with signs of hate speech. The types of illustrations most frequently involved in the paper encyclopaedic editions are presented. An analysis of encyclopaedic articles containing illustrative material made it possible to determine the complex process of perceiving textual information. Significant attention is accentuated on the specificity of the function of illustration in the encyclopaedic edition. The conditional division of illustrations and their role in the relevance of the text part is presented.

Keywords: *encyclopedia, poster, caricature, creolized texts, relevance, illustration, drawing, article, verbal text, iconography, recipient.*